

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Vájérá hetiszakasz

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2017

5778

Fordította:

Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta:

Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2017

2. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 2675746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés: A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükörfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Ábrahám és Izsák istenszolgálat

I.

Minden zsidó kötelessége: vágni az isteni revelációt

Amikor a Rebbe unokája látni akarta az Örökkévalót

1. Tekintettel arra, hogy a mai nap dátuma *Már-chesván 20.*, amely a Rebbe RáSáB^a születésnapja, egy történetet¹ fogok felidézni, amelyet már elmondtam egy korábbi alkalommal:

A Rebbe RáSáB minden évben a születésnapján, *Már-chesván 20-án* meglátogatta a nagyapját, a [harmadik lubavicsi] Rebbét, a *Cemách cedeket*^{**}, hogy az áldását kérje. Ez bevett szokása volt a *Cemách cedek* összes unokájának. Egy ilyen alkalommal, mikor négy vagy öt esztendőös lehetett, (tudni illik a Rebbe RáSáB 5621-ben született, a *Cemách cedek* meg 5626 Niszán havában adta vissza lelkét a Teremtőnek), a Rebbe RáSáB sírva fakadt. Amikor nagyapja, a *Cemách cedek* megkérdezte, mi a bánata, mi okból sír, azt felelte, hogy épp most tanulta – vagy hallotta valakitől – hogy Isten megjelent Ábrahámnak (ez az esemény a heti

szakaszunk, a *Vájérá* egyik jelenete); és azért sír, mert neki még nem volt része ilyen élményben.

A *Cemách cedek* a következőt válaszolta erre: „Mikor egy zsidó (a történet egy másik változata szerint, egy *cádik* zsidó) kilencvenkilenc éves korában hozza meg azt az elhatározást, hogy körülméleti magát, kiérdemli hogy az Örökkévaló megjelenjen neki.” A Rebbe RáSáBot a válasz megnyugtatta, és alább hagyott a sírással.

A síró panasz és a megnyugtató válasz tanulsága

2. A történet még a Rebbe RáSáB gyermekkorából való, tehát bár-micvó kora előttről, ráadásul azokból a gyermek éveiből, mikor még a *chinuch* (zsidó oktatás) kötelessége sem vonatkozott rá.^a Ám a történet így is tanulsággal bír. Önmagában véve a tény, hogy a Rebbe RáSáB ezt a történetet továbbadta egyetlen fiának,

^a Sálom Dovber Schneerson rabbi (1860–1920), az ötödik lubavicsi rebbe.

¹ Lásd a Rebbe RáJjác *szicháját*, 5693. Már-chesván 20., *Vájérá* hetiszakasz.

^{**} Menáchem Mendel Schneerson (1789–1866), a harmadik lubavicsi rebbe.

^a A zsidó törvénykezés szerint egy 5-6 év alatti kiskorúra nem vonatkozik még a *chinuch*-oktatás kötelessége, amely a micvák részletes tanítását jelenti. Bár ettől függetlenül kötelességünk a törái szellemben nevelni. Az oktatás-nevelés kötelességét tekintve három kategóriát különböztetünk meg egymástól:

I. A Bibliában foglalt „Tanítások azokra gyermekeiket” stb. (5Mózes 11:19.). Ez a Tóra tanulásának a micvája, amely előírja, hogy minden olyan gyereket, aki már képes beszélni, kötelesek vagyunk megtanítani néhány bibliai versre, vagy áldásokra. (Lásd *Szifré, Dvárim* 46.; *Szukká* 42a.).

II. Azon parancsolatok, amelyek megtartására a gyerekeket, olyan fiatal kortól szoktatjuk rá, amilyentől az csak lehetséges.

III. A gyermekek oktatásának (חינוך, *chinuch*) a rabbinikus előírása, azaz hogy a gyerekeket tanítsuk meg a parancsolatok helyes megtartására, „Neveld a fiút az ő

a Rebbének^{a***}, arról árulkodik, hogy az számunkra is aktuális tanulsággal, relevanciával bír. A történetben ugyanis mind a síró kisgyerek panaszában, mind a neki válaszoló nagyapja szavaiban fontos erkölcsi tanítás rejlik.

Kötelességünk az isteni megnyilatkozást követelni

3. A történet azon része, amikor a Rebbe azért sírt, mert Isten nem jelent meg neki úgy, mint ahogy Ábrahámnak, azt tanítja nekünk, hogy minden zsidónak, tanultságának mértékétől függetlenül [őszintén kívánnia, akarnia kell, hogy az Örökkévaló számára is megjelenjen, csak úgy ahogy azt tette Ábrahám ősapánk számára].

Még abban az esetben is, mikor az illető még nem érte el azt a spirituális szintet, hogy oktatásban részesíthessék. Ami azt jelenti, hogy nem csak arra képtelen, hogy önmaga tanuljon, hanem arra is, hogy mások befolyásának hatására képes legyen megérteni a tanultakat. [Sőt!] Előfordulhat, hogy bár valódi életkorát tekintve már felnőtt az illető, ám spirituális értelemben még olyan gyermek, amelyik nem érte még el a *chinuch* kötelezettségét.

módja szerint” stb. (Példabeszédek 22:6., lásd Maimonidész, A tiltott ételek szabályai 17:27–28.). Ugyanis a taníttatás ezen micvájának nincs világosan meghatározott ideje. Megkülönböztetünk olyanokat, akik már elérték ezt az érettséget, és azokat akik még nem. Lásd *Brácht* 15b. (és Rási kommentárja uo.), *Jomá* 82a., *Szukká* 28b. (lásd *Toszáfot* uo.) és 42a–b. (lásd Rási és *Toszáfot* kommentárját uo.); *Chágigá* 2a. (lásd Rási és *Toszáfot* kommentárját uo.) és 4a. Az imént felsorolt források egyértelművé teszik, hogy a taníttatás érettségének az elérése relatív, és nem köthető szigorúan egy életkorhoz, ugyanis különböző micvák megőrzése különböző követelményeket támaszt a gyermekkel szemben. Minden a gyer-

Apósom, a Rebbe szokta volt mondani, hogy a zsidó éveket nem a útlevebben szereplő adatok szerint számoljuk. Iratait tekintve ugyanis lehet hogy az illető már egy idős zsidó, ám spirituális életkorát illetően – ami a Tóra és a micvák megtartásának szintjére utal – lehet, hogy még csak egy az asztal alatt játszó kisgyerek szintjén van.

Bizony még ő [az ilyen „kisgyermek” is] képes lehet arra, hogy a legnagyobb hévvel követelje [Isten közelségét]. Ennek a [hévnek] a szimbóluma a sírás.

A sírás ugyanis abban a helyzetben fakad, ami az értelmet meghaladja, és amit emiatt képtelenek vagyunk befogadni. Az értelmet meghaladó helyzetekből [fakadó összeszorulása szívünknek vagy eszünknek] fakasztják meg a könnyeket.^{1†}

A körülmételés egy magasabb szintre emel

4. Sőt! Olyan szinten követelhetjük Isten megnyilatkozását, mint amilyen szinten Ábrahámnak jelent meg miután teljesítette a körülmételés előírását, mikor „megjelent neki az ה-י-ה Örökkévaló”.^b [Azaz maga a négybetűs istennév szintje, a Tetragrammaton.]

mek mentális és fizikai érettségének a függvénye (amely képessé teszi a gyermeket az előírás helyes megtartására). Általában, a legtöbb micvát egy gyermek hat, illetve hét éves kora körül tudja elkezdni tanulni, kivételesen értelmesebb gyermekek esetében akár már öt éves kortól.

Egyéb háláchákat a témával kapcsolatban lásd *Sulchán áruch*, *Órách chájim* 243. fejezet, valamint az Álter Rebbe *Sulchán áruch*-jában és a *Káf Háchájim* uo.

^{a***} Joszéf Jichák Schneerson (1880–1950), a hatodik lubavici rebbe.

^{1†} *Széfér háamáárim* 5700, *Áháilólá* 3. fejezet.

^b *IMózes* 18:1.

Habár abban revelációban, melyet Isten négy betűs neve jelez^c, már ezt megelőzően is volt része Ábrahámnak, mindazon által, a körülmetélését követő reveláció egy a korábitól eltérő és magasabb szintű megnyilvánulása volt Istennek.²

Amikor az Örökkévaló a körülmetélés után jelent meg Ábrahámnak, addigra már új nevet kapott, s nem Ávrámnak (אברם), hanem Ávráhámnak (אברהם) hívták. A Talmud azt tanítja³, hogy a hozzáadott ה (hé) betű (melynek számértéke öt), arra utal, hogy Ábrahám ekkora már azt az öt szervét is irányítása alá tudta vonni, amelyeket a természet rendje által diktált szabályok szerint képtelen lett volna. Ez az öt szerv a két szem, a két fül, és a nemiszerv.

Korábban Ávrámnak hívták, a hozzáadott ה (hé) betű nélkül, ugyanis ekkor még csak azokat a szerveit volt képes irányítása alá vonni, melyeket az ember, veleszületett képességeinél fogva tud szabályozni. Ám ezt követően, az erőfeszítései és képességei végsőig történő kiaknázásának a jutalmaként, Isten avval ajándékozta meg, hogy képessé tette azo-

kat a szerveit is irányítása alá vonni, melyekre az ember veleszületett korlátjaiból kifolyólag képtelen lenne.

Fentiek alapján érthetővé válik, hogy az Ábrahám körülmetélését követő isteni reveláció magasabb szinten volt, mint bármely azt megelőző.

Ennek ellenére minden zsidó – még az is, aki spirituális szintjét tekintve még az „oktatható- *chinuch*” életkort sem érte el – kérheti, követelheti, hogy az Örökkévaló jelenjen meg neki, csak úgy ahogy Ábrahám ősapánknak tette azt a körülmetélését követően.

A legmagasabb spirituális szinten is „körül kell magunkat metélni”!

5. A *Cemách cedek* válasza, azaz hogy Ábrahám azzal érdemelte ki az Örökkévaló revelációját, hogy ráébredt saját körülmetélésének a fontosságára, a következőt tanítja számunkra: bár minden zsidó kötelessége kívánni, akarni, hogy az Örökkévaló jelenjen meg a számára, ám ennek a kívánságnak van egy előfeltétele: tudnunk kell, hogy ehhez mindenképp meg kell őriznünk a körülmetélés parancsolatát, függetlenül attól,

^c Istennek a sokféle neve, mindig egy más fajta megnyilvánulására utal (lásd Midrás *Smot rábá* 3:6.; *Zohár* 3:257.; *Lekách tov*, és egyéb midrási források, valamint Rási kommentárja *2Mózes* 6:3-hoz. Általánosan, a négybetűs Istennév, a létező legmagasabb szintű isteni revelációt fed, ám még ezen a néven belül is megkülönböztetünk szinteket. Isten, már Ábrahám körülmetélése előtt is a négybetűs formájában nyilatkozott meg neki (pl.: *1Mózes* 12:7., 15:7.). Azonban miután Ábrahám teljesítette a körülmetélés parancsolatát, Isten négybetűs nevében való revelációja is egy magasabb szinten volt jelen. Ekkor ugyanis nem csak Isten jelent meg neki egy még magasabb spirituális szinten, de maga Ábrahám is fogékonyabb lett az isteni szentség befogadására (lásd

Midrás Tánchumá, *Lech löchá* 20. és *Vájérá* 6.; *Zohár* 1:88b., 98b., valamint a következő 2-es lábjegyzetben.

² Lásd Midrás *Brésit rábá*, *Vájérá* eleje [48:2.]; *Likuté Torá*, *Tázriá* 21a. [Lásd előző lábjegyzetben.]

³ *Nödárim* 32b. [Eredetileg Ábrámnak (אברם) hívták, mely szónak a héber betűk szerinti számértéke 243, mivel Isten lehetővé tette neki, hogy 248 szerve közül 243 felett uralma legyen, azaz irányítása alatt tudja őket tartani. Ezt követően kapta meg az Ábrahám (אברהם) nevet, melynek héber betűk szerinti számértéke 248, amely szám megegyezik az emberi test szerveinek a számaival, a 248-cal. Ez arra utal, hogy ekkorra Ábrahámnak már képességében állt a maradék öt szervét is irányítani. A hozzá adott ה (hé) betű számértéke öt, mely az előbb említett maradék öt szervet utal.]

hogy mit értünk el addig a pillanatig, és hogy potenciálisan még milyen spirituális szintekre érhetünk fel a későbbiekben. Potenciálisan ugyanis minden zsidó a lehető legmagasabb szintekre is képes eljutni. Miként a mondás is tartja⁴: minden zsidónak el kell mondania magában „Mikor fognak tetteim Ábrahám-, Izsák- és Jákob tetteinek a szintjére érni?!” Önmagában véve az a tény, hogy Ábrahám nevét Izsák- és Jákob nevével együtt említik a versben, arra utal, hogy Ábrahámnak arról a spirituális szintjéről beszél, melyre a körülmételését követően ért fel.⁵ Nos mindezekről függetlenül tudnunk kell, hogy körül kell metéltetnünk magunkat.

Még az érzékeiket uraló cádikok számára is kötelesség

6. Ráadásul, még azoknak is meg kell cselekedniük a körülmételés parancsolatát, akik [nem csak potenciálisan, hanem] gyakorlatban is birtokában vannak a fentebb említett erényeknek. Ők azok a cádikok akik – Ábrahámmal hasonlóan – képesek az irányításuk alatt tartani a fentebb említett azon szerveiket is, amelyeket a természet adta keretek között nem tudunk uralni.

Ismert a Rebbe RáSáBbal kapcsolatos történet, mely szerint egy alkalommal arra lett figyelmes, hogy egyik fülére nem hall. Mikor próbálták feltárni ennek az okát, kiderült, hogy szombaton, mikor épp haszid filozófiát tanított, a

szomszédos szobában egy beszélgetés folyt, melynek zaja zavaróan szűrődött át hozzá. Ám mivel a Rebbe érezte annak a felelősségét, hogy haszid filozófiát tanítson – amit a beszűrődő beszélgetés zaja zavart – azt a fülét, mely a szomszédos szoba irányába nézett, megfosztotta a hallás készségétől így az nem zavarta tovább a tanításban.

A történet alapján érthetővé válik a májmar tanítása⁵, miszerint a cádikok képesek saját akaratukból fakadóan megfosztani magukat a szem látó-, vagy a fül halló képességétől, mikor azok zavarólag hatnak az isteni lélekre, ugyanis a cádikok még azokat az érzékszerveiket is képesek uralni, melyeket az emberek veleszületett korlátaikból kifolyólag képelenek. De még ezen a magas spirituális szinten álló cádikoknak is tudniuk kell, hogy a körülmételés parancsolatát nekik is meg kell őrizniük.

A különbség a 99 és a 100 éves között

7. Mindennek az az oka, hogy [a körülmételés micvája, kritikus fontossággal bír, és] még a legáttetszőbb, leghalványabb „spirituális előbőr” is, idővel durva spirituális elváltozássá, alattomos dologgá tud fejlődni.

Ez a *Cemách cedek* válaszában a hangsúlyára is magyarázatként szolgál: „Amikor egy zsidó, egy cádik kilencvenkilenc évesen ráébred hogy körül kell metélnedjen...”

⁴ *Táná döbé Élijáhu* 25. fejezet.

⁵ Ábrahám itt Izsákkal és Jákobbal együtt van megemlítve. Tudjuk, hogy Izsák születésére csak Ábrahám körülmételését követően kerülhetett sor, így a fenti idézet Áb-

rahámnak egyértelműen arra a spirituális szintjére utal, amelyre a körülmételését követően emelkedett.

⁵ *Ki jisálchá binchá* 5654.

Miután valaki már a századik életévét is betöltötte, azaz lelkének mind a tíz ismérvét – melyek mindegyikét további tíz „al-ismérvre” osztjuk fel⁶ – felemelte egy magasztosabb szintre, attól a pillanattól kezdve az illetőnek már nincs mitől tartania, mert már többet nem kell földi dolgokkal vesződni. Innen ered a mondas, miszerint „és a száz éves mintha már nem is élne.”⁶

Fenti idézet az Atyák tanításaiból magyarázatot igényel. Ugyanis mind azok a témák melyek az idézett misnában lettek felsorolva, a viselkedésünkre, életvezetésünkre vonatkozó útmutatásokat tartalmaznak: „Öt éves korban kezdi a gyerek tanulni a Bibliát. Tízéves korban a Misnát. Tizenháromévesen köteles a parancsolatokat betartani; stb.” Vajon milyen útmutatás rejt magában a „és a száz éves mintha már nem is élne” idézet?

Úrrá lenni magunkon és a világon; elkerülni a spirituális hanyatlást

Egyszerű síkon ez annyit jelent, hogy mikor sikerül lelkünk mind a tíz ismérvét magasabb spirituális szintre emelnünk, és mindezt olyan részletességgel⁷ tesszük, hogy a tíz ismérv mindegyikének, egyenként mind a tíz „al-ismérvét”⁸ is felemeltük, nos ekkor érjük el a **בן מאה**

(*ben méá*), azaz a száz éves ember spirituális szintjét, aki olyan mintha már nem is élne: ekkor már nem tartozik ehhez a világhoz, nem kell többet földi dolgokkal vesződni, nem lesz többet oka aggodalomra, hiszen olyan mintha már nem is lenne rossz ösztöne (*jécer hárá*⁹).

Ezzel ellentétben, kilencvenkilenc évesen még mindig van valami, amiben hiányosságot szenvedünk, lelkünk tíz ismérvének megtisztítását illetően. Nos, még ekkor is szükséges a körülmetélés parancsolatának a megőrzésére, ugyanis ennek hiányában mindig marad lehetősége a spirituális tökéletlenségünknek (előbőrnek) sok lépcsős láncolaton keresztül tovább „duzzadni”, s ez által súlyos spirituális hanyatlást idézni elő.

Ezen a „sok lépcsős láncolaton”, nem azt [a „világok láncolata” fogalmát] értjük, mely azt jelentené, hogy az ember egy bizonyos spirituális világban van, és a hanyatlás [a „világok láncolatán keresztül”] egy másik spirituális világban következik be, hanem azt, hogy mivel maga az ember a „teremtés eleje és vége”¹⁰, így saját létezésében teljesülhet a sok lépcsős láncolat. Tehát a hanyatlás benne magában, [az ő saját életben] következhet be, [a legapróbb spirituális hártya-előbőröl következően is.]

⁶ A léleknek tíz ismérve van (**כח הנפש**), a tíz isteni szférára analógiájára (lásd *Tánjá* 3. fejezet, *Igeret hákodes* 15. fejezet). Ezek mindegyike további tíz összetevőre oszlik (az előbb említett tíz ismérv analógiájára), pont úgy ahogy az isteni szférák (*cheszed a cheszedben, gvurá a gvurában*, stb.), így összesen a lélek tíz ismérvének száz összetevőjét különböztetjük meg.

⁶ *Atyák tanításai* 5:22.

⁷ *Kuntresz Háávodá* 6. fejezet.

⁸ *Derech micvotchá, Sores Micvát Hátfilá* 144b. és *uo. Biur Vösávtá* 170b. valamint lásd még a különböző, a Chájé Szárá hetiszakaszhoz írt *mámá*rokban.

⁹ Lásd Jeruzsálemi Talmud, *Bráchat* [9:5.]; *Zohár* 2:107b.; *Tánjá* 1. fejezet.

¹⁰ Más szóval, a spirituális hanyatlás nem jelenti szükség szerűen azt, hogy egy magasabb spirituális világból egy alacsonyabba zuhan, inkább az illető jelenlegi helyzetéhez viszonyítva jelent egy belső hanyatlást.

¹⁰ *Bráchat* 61a.; *Midrás Brésit rábá* 8:1.: „Simon Bár Lákis rabbi mondta: az ember a legkésőbbi munkája az utolsó napnak, és a legkorábbi az elsőnek”. *Midrás Tánchumá, Tázria* 1.paragrafus (figyeld az *Éc cháimban* idézett verziót); *Torá or* 3d.; *Likuté Torá, Smini Áceret* 86c.

Ezzel szemben, amikor rendelkezünk egyfajta általános alázattal, amikor tudjuk hogy „körül kell metélnünk”, tudjuk, hogy nem olyanok vagyunk, mint amilyennek lennünk kellene, és megkéne változzunk, akkor ezzel [a tudattal] készé tesszük magunkat arra, hogy magasabb spirituális szintekre emelkedjünk. Mindez elvezet bennünket arra, hogy „megjelent neki az Örökkévaló”, csak úgy, ahogy Ábrahám ősapánknak az ő körülmetélése után. Hogy mindezek után Ábrahámmá váljunk, azzal a bizonyos többlet ן (*hé*) betűvel, ami azt jelöli, hogy képesek leszünk urrá lenni azon érzelmeinken is, melyeket az ember

veleszületett korlátaiból fakadóan egyébként képtelen irányítani.

Az említetteken túl, a világban betöltött helyünknek és szerepünknek is urává válunk^g, csak úgy, ahogy a *máámár*-ban említettük, hogy a *cádikok* önmaguk spirituális megtisztításán keresztül, a világ rájuk eső részét is megtisztítják. Ehhez hasonlóan, az, aki saját érzelmeit képes uralni, az ura lesz a világ rá eső részén is, azaz mindazokon a dolgokon, amelyek az Örökkévaló szolgálatához szükségesek. Legyen szó akár a gyermekáldásról, akár az egészségről, vagy akár az anyagi helyzetről^h – és mindezekről bőséges, jótékony mértékben.

---

^gA teremtésnek számos materiális és spirituális vonatkozása van, melyben kapcsolódik az egyénhez. Az ember feladata nem csak az, hogy magát spirituálisan megtisztítsa, és ezáltal egy magasabb szintre emelkedjen, de az is, hogy hasonlóképpen legyen a világnak azon kis szeleté-

vel, mely az ő befolyása alá tartozik (értsd. környezetét, amivel kapcsolatban van), azzal hogy azt a saját egyéni sorsához, illetve Isten-szolgálatához kapcsolja, az isteni szándéknak megfelelő módon.

^hLásd *Brésit* hetiszakasz c) lábjegyzeti pontjában.

II.

Ábrahám és Izsák szolgálata minden zsidóban

Felülről lefelé és alulról felfelé

8. Az egyik képesség, mellyel a körülmetélés parancsolatának a megcselekvése felruházta Ábrahámot az volt, hogy általa alkalmassá vált Izsák nemzésére. Bölcsenink mondták, hogy Izsáknak kifejezetten szent spermiumból kellett fogantatnia¹¹, ahogy azt az írás is tudatja velünk: „Aki a méhéből szentelte meg őt”¹² [tehát Isten már a fogantatáskor, az anyai méhben megszentelte Izsákot, avagy már az apai nemzőszervből].

Ugyan Ábrahám, már a körülmetélését megelőzően is [olyan sok alázattal bírt, hogy] olyan volt mintha „Isten szekeré”¹ lett volna, de mégsem felelt meg annak a spirituális követelménynek hogy egy olyan fiút legyen képes nemzeni, mint Izsák. Csakis amikor eljutott a „legyél tökéletes”² szintjére vált alkalmassá Izsák nemzésére.

Ez egyben mutatja Izsák erényét Ábrahámmal szemben is. Hiszen Ábrahám születése kapcsán nem találjuk, hogy ilyen jellegű előfeltételnek kellett volna teljesülnie. Izsák azonban – dacára Ábrahám minden korábbi erényének – nem születhetett meg azelőtt, hogy [Ábrahám] felért a „legyél tökéletes” szintjére.

9. Mi az oka annak, hogy éppen Izsáknak kellett mindenképpen szent spermiumból születnie?

Ábrahám és Izsák között van egy alapvető különbség. Ábrahám feladata az volt, hogy „felülről lefelé” (מלמעלה למטה, *milömálá lömátá*) isteni-energiával töltsse fel a világot, míg Izsáknak az volt a feladata, hogy „alulról felfelé” (מלמטה למעלה, *milömátá lömálá*) a világ fizikai dolgait emelje fel a Szentség szintjére.¹³

Számos haszid filozófiai diskurzus magyarázza, hogy Ábrahám Isten-szolgálatának központi eleme az Isten iránt érzett azon fajta szeretet volt, amelyet a vízhez hasonlítunk. Ezt imáinkban is így mondjuk (*Sömini áceret muszáf* imájában az esőért mondott áldásban): „Gondolj ősünkre (Ábrahámra), ki vízfolyásként követett”; ugyanis a víz veleszületett természete, hogy a magasabban lévő helyről az alacsonyabban lévő irányába áramlik¹⁴, felülről lefelé.

Izsák Isten-szolgálatában az Isten érzett szeretete olyan, mint a „lángoló tűz”; ugyanis a tűz veleszületett természete az, hogy lángja a tűz forrásából felfelé törekszik^k, alulról felfelé.

¹¹ Midrás *Brésit rábá* 46:2.

¹² *Sábát* 137b.

¹ [Lásd még *Brésit rábá* 46:6: „Az ősapák az égi hintók.” Az ősapák minden szervükben teljességgel szentek voltak és a világi dolgoktól mentesek, hogy létüket az isteni akarat közvetítésének szenteljék. (*Tánjá* 23. fejezet).]

¹ Az *1Mózes* 17:1. megfogalmazása a körülmetélés szövetsége kapcsán.

¹³ *Torá or*, *Toldot* 17c.

¹⁴ *Tánjá* 4. fejezet; *Igeret hákodes* 12. fejezet.

^k Lásd Maimonidész, *A Tóra alapjainak szabályai* 4:2.

Az Izsák és Ábrahám közti különbség, nem csak az Isten-szolgalatukban, és a személyes spirituális fejlődésükben bejárt útjukban ragadható meg, hanem Isten szolgalatuk azon részében is, mely a fizikai világban vállalt feladataikat illeti. Ábrahám Isten szentségével töltötte fel a fizikai világot – felülről lefelé, míg Izsák a fizikai világot emelte egy magasabb spirituális szintre, ami ez által képessé vált az isteni szentség fogadására – alulról felfelé.

Ez a különbözőség, a kettőjük személyisége közti különbségben is fellelhető, ahogy azt a Tóra is tudatja velünk.

Ábrahám: szólíttatni másokkal Istent

10. Ábrahám ősapánk mindenkire eljuttatta az isteni fényt: Kánaán országába (még annak spirituális megtisztulása előtt), Egyiptomba, sőt, bizony még azokhoz az arabokhoz is, akik olyan alacsony spirituális szinten voltak, hogy a lábuk alatt heverő port imádták – aminél alantasabb spirituális szint már nem is létezik. (Az emberi test a spiritualitás szempontjából három csoportra osztható fel: fejre, testre, és a lábakra. Ezek közül a láb van a legalacsonyabb szinten, de a föld pora, még a lábnál is alacsonyabban van. Az említett arabok olyan alacsony spirituális szinten voltak, hogy a föld pora előtt hajoltak meg¹⁵, ami azt fejezi ki, hogy még a föld pora is magasabb spirituális szinten volt, mint a testük spirituális értelemben vett legmagasabb

szintjén lévő részük, a fejük, melyben az intellektus székel.)

Ábrahám azért küzdött, hogy még az ilyenekhez is eljuttassa az isteni fényt. Ahogy azt Bölcseink kommentárja¹⁶ is megörökíti a vershez¹⁷: „és szólította (ויקרא) ott az Örökkévalót, az örök Istent.” Erre mondták Bölcseink: ne úgy olvasd hogy szólította (ויקרא), hanem így: szólíttatta (ויקריא), azaz másokat ösztönzött hogy [Istent] szólítsák. Elérte, hogy ők is az „örök Istent” hirdessék.

Ugyanúgy, ahogy Ábrahám istenszolgalatának lényege a [felülről lefelé való] lehozatal volt, hasonló módon az ehhez vezető eszközök is a lehozatal eszközei voltak. Bölcseink tanítják ezzel kapcsolatosan¹⁸, hogy Ábrahám az isteni szentséget vendégszeretet útján terjesztette a világban: vándorlókat fogadott a sivatagban, támogatta őket a szükségleteikben, s mikor mindezt megköszönték neki, ő csak annyit felelt: „Áldott Ő, akinek az étkét fogyaszthattad! Köszönd neki, áldd és dicsőítsd Őt, akinek szavára a világ teremtett!”

Izsák: kutakat ásni – mindenkiben megtalálni az élő vizet

11. Izsák feladata, mint arról már szó volt korábban, a világ magasabb spirituális szintre emelése volt – alulról felfelé. Ez az oka annak, hogy Izsák nem volt Egyiptomban, soha nem mozdult ki a Szent Földről, hiszen ő maga a szeplőtlen égő-áldozat volt.¹⁹ Izrael földjén pedig kutak kiásásával foglalkozott, ami

¹⁵ Bává móciá 86b.

¹⁶ Szotá 10a.

¹⁷ 1Mózes 21:33.

¹⁸ Szotá 10b.; Midrás Brésit rábá 49:4.

¹⁹ Midrás Brésit rábá 64:3., idézi Rási a kommentárjában az 1Mózes 26:2-höz.

azt szimbolizálta, hogy az alsóbb rétegek spirituális felemelésén keresztül, átalakítja azokat a Szentség eszközeivé. Izsák Isten-szolgálatát a világtól visszahúzódozó volt, belülről fakadt, mely alulról felfelé emelkedett. Mivel ő maga egy a világtól elemelkedett spirituális állapotban volt, a világra is hasonlóképpen hatott, felemelte azt egy olyan szintre, ahol az képessé vált fogadni a Szentséget.

12. A Tóra számol be róla, hogy Izsák isten-szolgálatát a kút-ásás volt, azaz hogy a föld alatt megbújó vizeket a felszínre segítse. Tehát nem máshonnan hozott vizet arra a területre, ahol éppen nem talált, ellenkezőleg: addig ásott lefelé, míg meg nem lelte az adott felszín alatt lévő vizet. Ugyanis mindenütt ott vannak ezek a vizek, csak ezeket a felszínen a föld, a sár, és a kövek fedik el. Ám amikor ezeket eltávolítjuk róluk, az alattuk lévő vizek is végére a felszínre törhetnek.

Az említettek Izsák Isten-szolgálatának spirituális vetületére is vonatkoznak: az volt a feladata, hogy a felszínről elmozdítson minden zavaró elemet, hogy ezáltal a világ képessé váljon a szentség fogadására. Így a világ úgy emelkedik egy magasabb spirituális szintre, mint ahogy a föld alatt futó vizek törnek a felszínre.

13. Izsákot a kút-ásásban, még az a tény sem zavarta, hogy mennyi földet kell ellapátolnia míg vizet találhat. Sőt, ügyet sem vetett azokra a dolgokra, amik csak egy kis akadályt is jelentettek ezen feladat teljesítésében.

A Tóra meséli, hogy mikor Ávimelech pásztorai jöttek, és találkoztak Izsák pásztoraival, először elcsalták őket, majd a kutjaikat is betemették. Ám Izsákot ez sem tántorította el, s csak további kutak ásását rendelte el.

Sőt! Izsák kedvét még az sem szegte, amikor az szolgálói által ásott kutakat elkobozták, és a filiszteusoknak adták – ezzel mind az a spirituális energia, mely Izsák lelkesedésében rejtett a filiszteusok *klipájának*¹ tisztátalanságának lett a része (erre utal a filiszteusokra használt „nyitott folyosó”²⁰ kifejezés is) – ő, ennek dacára is folytatta az ásást. Mikor a második kútját is elvették tőle, egy harmadikat ásott, egészen addig, amíg el jutott a bőségre – [ahogy írva van:] „Most bőséget adott az Örökkévaló nekünk, hogy szaporodjunk az országban.”²¹

14. Az ésszerű megfontolásokat szem előtt tartva, érthetetlen az a fajta közöny, mellyel Izsák viszonyult Avimelech tettehez. Avimelech volt a kor nagy hatalmú

¹ A *klipá* (קליפה) szó szerint héjat jelent héberül, s a spirituális tisztátalanságra utal.

²⁰ *Torá or, Bösálách* 61c.

[A filiszteus nép héber nevének a gyöke megegyezik a „pulás” (פולש), áttetsző, átengedő) szó gyökével, csak úgy mint a Talmudban (*Sábát* 117a.) használt „*mávojt möfulás*”-ével (מבוי מפורש), nyitott folyosó). Ebben a kontextusban egy olyan teret jelent, ami minden oldalról nyitott, s éppen amilyen könnyű bemenni rajta, olyan könnyű ki is jutni onnan. Ez a fajta jelenség pozí-

tív értelemben is előfordulhat, például mikor az örömtől a szentség eszközévé alakítjuk, de éppen így negatív (a *klipához* tartozó, tisztátalan) tartalmat is fedhet, mikor a tékozlásra és a könnyelműsége utal. Ez utóbbi volt a filiszteusok spirituális tisztátalanságának az ismérve, ahogy azt a Talmud is állítja: „Sem csúfolók ülésében nem ült” (*Zsoltárok* 1:1.)... tehát a filiszteusok társaságában, mivel ők voltak a csúfolók (*Ávodá zárá* 19a.)]

²¹ *1Mózes* 26:22.

uralkodója, aki folyamatosan gáncsolta Izsák terveit, majd el is kobozta a hatalmas erőfeszítések árán kiásott kutakat. Ám Izsákot nem érdekelték a racionális megfontolások. Egy valamit tudott, még pedig azt, hogy az ő feladata az hogy kutakat ásson, hogy vizet hozzon a felszínre s ezt a feladatot igyekezett teljes odaadással, a *möszirut nefes* (מסירות נפש) [más szóval a teljes odaadással végzett Isten-szolgálat] szintjén teljesíteni.

Azon Isten-szolgálat, mely a világ spirituális felemelését célozza meg, hogy az képessé váljon a szentség fogadására, a végtelen Isten legbelső esszenciáját érinti, ugyanis ezen Isten-szolgálat az, amely a teremtés valódi célját viszi véghez.^{21*} Izsák [יצחק – Jichák, ami nevetést jelent] neve is ezt tanítja számunkra, hiszen „Nebetést (צחוק, *cöchok*) szerzett nekem Isten (אלקים, *Elokim*)”²². Ugyanis mindazon világi dolgok megtisztítása, melyek egyébként a világban jelen levő isteni je-

lenlélet takarják, és amelyek Isten *Elokim* (אלוקים) nevéből erednek – melynek számértéke megegyezik „a természet”²³ héber megfelelőjének (הטבע) a számértékével – az isteni nevetés és öröm kiváltói.²⁴

Miért éppen Jichák kellett, hogy szent spermiumból foganjon?

15. Ezek alapján már érthetővé válik, hogy miért kellett Izsáknak kifejezetten szent spermiumból fogantatnia. Már maga Ábrahám is [a legmagasabb spirituális világ] az *Ácilut* világ spirituális szintjén volt, amely [világ] nem más, mint ahogy az Isteniség korlátok közé szorul^m. A körülmetélés parancsolatának a megcselekvése által spirituális értelemben kiteljesedett, elérte a „legyél tökéletes” szintjét, s az isteni szentség azon szintjére emelkedett, ami még az *Ácilut* világát is felülmúlja.²⁵ Ennek köszönhetően, ezt a spirituális hatást már Izsákban is előidézte, így Izsák Isten-szolgálatának

^{21*} *Torá or, Toldot* 17c.

²² *1Mózes* 21:6

²³ *Tánjá* 2. rész 6. fejezet.

[„Az *Elokim* név, Istennek az a neve, amely a *cimcumra* (összehúzóds) utal, így héber betűkkel kiírt számértéke megegyezik a természet (הטבע, *hátevá*) héber szavának a számértékével, ami azt fejezi ki, hogy Istennek az *Elokim* neve az, mely elfedi a világból az isteni fényt, mely név egyben lehetővé teszi a világ létezését, s mely azt a látszatot kelti, mintha a világ önmagában létezne, mintha ez lenne a „természetes” (mint ha a világ a saját, megváltoztathatatlan, állandó „természeti törvényei” szerint működne, a Teremtőtől függetlenül, önállóan). Isten *Elokim* neve olyan az ó *Hávájá* (Istennek az a négybetűs neve, melyet nem szabad kiejteni) nevének, mint egy pajzs, egy szűrő, mely korlátozza Istennek ebből a nevéből fakadó intenzív fényét, és ez által lehetővé teszi a semmiből való teremtést és létezését, úgy, hogy közben a teremtményeket már csak ez a csökkentett, kevésbé intenzív isteni fény érjen (más különben Isten *Hávájá* nevéből származó fénye, korlátozás nélkül olyan intenzív lenne, hogy nem engedné a teremtmények létezését, azok ugyanis rögtön annulálódnának benne).” Röviden,

Isten *Elokim* neve jelenti az isteni energia jelenlétét a teremtés minden szintjén, annak minden részletében, egészen addig míg az a mi világunk természetébe nem manifesztálódik. A négybetűs Isten név ezzel szemben Istennek azon megnyilvánulását takarja, mely meghaladja a teremtés szintjét, és vele együtt a korlátozott természeti törvényeket is. (Lásd lejjebb, a *Vájchi* hetiszakasz, 23-as lábjegyzeti pont.)

„Istennek az *Elokim* neve a természetre utal”: ezzel kapcsolatosan lásd: Mose Cordovero rabbi, *Párdész rimonim* 12:2.; Jesájá Horowitz rabbi, *Sné luchot hábrit, Säär háotijot, Ködusá, a Zohár*t idézve, *Cháchám Cvi* responsum, 18. fejezet.]

²⁴ *Torá or, Toldot* 18a.

^m A négy spirituális világ közül az *Ácilut* világa van a legmagasabb szinten, mindazon által része a spirituális világok láncolatának. Az *Ácilut* az Örökkévaló Isten azon szintjét képviseli, mely a teremtésben nyilvánul meg, azaz korlátolt módon, és nem az Isten valódi, abszolút végtelen formájában, amelyet *Éjn* szofnak hívunk.

²⁵ Lásd *Torá or, Lech löchá* 13c-d.; *Torát chájim, Lech löchá* 93b.

már valóban nem volt semmi nemű korlátja, még a tiszta és szent racionalitás korlátjai sem.²⁶

Minden zsidóban meg kell, hogy legyen Ábrahám és Izsák

16. Gyakorlati szempontból az eddig elmondottak a következőt jelentik: Ábrahámra és Izsákra is úgy szoktunk utalni, mint minden zsidó atyjára. Ezek alapján érthetővé válik, hogy minden zsidónak két-fajta Isten-szolgálat elsajátítására kell törekednie. Ábraháméra, és Izsákéra.

Amikor egy zsidó a Tóra tanulmányozásával, imádsággal, vagy a parancsolatok teljesítésével foglalkozik, nos, ekkor egy spirituális fénytel teli környezetben van. Ekkor nem foglalkozik világi dolgokkal. Ez nem csak azokra a pillanatokra vonatkozólag igaz, amikor a Tóra tanulásával, vagy az imádsággal van elfoglalva, hanem azokra is, amikor jó cselekedeteket teljesít, amelyeket csakis a fizikai világ entitásain keresztül tud teljesíteni, hiszen még ekkor is az isteni akarat megőrzésével van elfoglalva. És bár ekkor ahhoz, hogy teljesítse az isteni akaratot, fizikai tárgyakkal lép kapcsolatba, de azoknak csak azon kontextusában, amennyiben segítenek az isteni akarat teljesítésében. Így Isten akaratát hozza le a fizikai létbe, de ez idő alatt nem merül el magában a fizikalitásban.

Ha ezen a szinten is tartunk, akkor is tudunk kell, hogy ez önmagában még nem a teljesíti egészében az Örökkévaló szolgálatának célját. Ez mind ugyan-

is Ábrahám szolgálata. Kötelességünk azonban, Izsák szolgálatát is magunkévá tenni. Olyanokkal is foglalkoznunk kell, akik felületesen szemlélve nem többek pusztá földnél, sárnál, és kőnél, amelyek a föld alatti vizeket takarják, sőt olyanokkal is amelyek kifejezetten szemben állnak az Istenséggel. Vagyis olyanokkal, akik első ránézésre elvből vannak a lehető legmélyebbre süllyedve a szándékos tilalomszegés bugyraiban. Bizony velük is foglalkoznunk kell, és addig kell ásnunk, amíg le nem fejtjük a külső rétegeket, és amíg az ásás el nem vezet az élő vízhez, ami ott van bennük legbelül, és a felszínre nem segítjük azt.

Ha meg valakit ebben az esetben kétségek és bizonytalanságok kerítenének hatalmába, melyek azt sugallnák: „már ástam nem egyszer, nem kétszer, de mind eddig haszontalannak tűnt. Sőt mi több, a filiszteusok még a már kiásott kútjaimat is elvették. Mi értelme lehet tehát további ásásnak?”

Erre a következő a válasz: „Aki a méhéből szentelte meg őt ... és az ivadékait...” – Izsáknak, és utódainak az Isten szolgálatát nem lehet a józan ész számításaira alapozni. Az a tény, hogy eddig esetleg nem jártunk sikerrel, az Örökkévaló számításainak dolga, „Mit is kezdhethnénk mi az Örökkévaló titkaival?”²⁷ Ami minket illet, nekünk csak folytatni kell az ásást, amíg vizet nem érünk, amit szem előtt tartva mi is elérünk majd oda, ahol „most bőséget adott az Örökkévaló nekünk, hogy szaporodjunk az országban.”²⁸

²⁶ Lásd *Torá or és Torát chájim*, Toldot eleje.

²⁷ *Bráchtot* 10a.

²⁸ [„Hogy szaporodjunk az országban” (1Mózes 26:22.),]

„hogy mindnyájan szólítsák az Örökkévaló nevét, szolgálva őt vállvetve” (*Cefánjá* 3:9.); Náchmánidész kommentárja az 1Mózes 26:20-hoz.

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: *szichot@zsido.com*

